Кошт паштовай перасылкі аплачана агулам.

№ 10 | Нядзеля, 3 Жніўня 1924 г. | Год I.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць два разы ў тыдзень. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 месяц 1 злоты 20 гр.
За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Людвісарская вул. дом № 4. (Wilno, Ludwisarska 4). Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз. Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак за радок пэтыту: на 1 стар. — 15 гр.; у тэксьце — 10 гр.; на апош. стар. — 5 гр.

Цыркуляршчына.

З таго часу, як усе мы, тутэйшія жыхары, выйшлі з маскоускае няволі, пасьпелі мы з большага запомніць пра той агідны лад, які панавау на нашай зямлі, дзе жыцьцё прабягала не паводлуг тых ці іншых законау, а паводлуг таго, якімі былі усемагутныя «усмотрѣнія» царскіх сатрапау.

Здавалася-б, што гэткі стан рэчау зьнік саусім разам з тэю крыніцаю адміністратарскай самаволі, якая звалася самауладнаю расейскаю монархіяй.

Нажаль, жыцьцё сягоньняшніх дзён, калі мы зьяуляемся грамадзянамі Польскае Рэспублікі, а ня чыімі-нібудзь падданымі, жыцьцё цяперашняе дае яшчэ одгукі беспаваротна памёршае мінуушчыны.

Ня больш, як тры з лішкаю месяцы назад, а ласьне 22 красавіка 1924 г. за № 23/239 Віленская Дырэкцыя Дзяржауных Польскіх Чугунак разаслала у падуладныя сабе органы цыркуляр датычна прыманьня на чугунку службовага пэрсоналу.

Цыркуляр гэты на аснове загаду Прэзэса Дырэкцыі падае да ведама і *точнага выпауненьня*, што служачых няпольскае нацыянальнасьці (праваслаунае веры), якія працуюць у тутэйшым краі, належыць пакінуць надалей у дасюлешніх месцах працы аж да выхаду іх шляхам натуральнага адплыву. Аднак *рашуча забараняецца* вышэйназваным цыркулярам *прымаць праваслауных* на службу (тут у нашым краі) як шляхам новых кандыдатау, таксама і шляхам перамяшчэньня іх з іншых месцау службы.

Цыркуляр агавараваецца, што *дапускацца будуць толькі саусім выняткoвыя выпадкі, на якія кожны раз трэба адтрымліваць дазвол на грунце індывідуальных прапазыцыяу, падаваемых з далучэньнем абаснованых матывау і асабістых актау прапануемага кандыдата.*

Што гэта, як ня самае чыстае даунейшае «усмотрѣніе»?

Прауда, у цыркуляры гаворыцца, што ён не датычыць фізычных працаунікоу на чугунцы — дарожных, варстатных і пры складах апалу.

Над загадам гэткім нельга ня спыніцца, нельга не задумацца над тым, куды ён вядзе, нельга не разважыць самай сутнасьці яго, а таксама й законнасьці.

Па сутнасьці справы можна было-б паставіць перад сабою гэткае, напрыклад, пытаньне: ці Віленская Чугуначная Дырэкцыя мае устаноуленыя даныя, што кожны падуладны ёй чугуначны вураднік *праваслаунае веры* зьяуляецца абсолютна нікуды нягодным?

Калі-б гэта было так, дык тады апрауданьне сваё цыркуляр меу-бы хаця-бы з пункту гледжаньня інтарэсу службы.

Але-ж, пастаноука падобнага пытаньня адпадае сама сабою вельмі проста, бо выдаушая цыркуляр Дырэкцыя згаджаецца сама трымаць на службе праваслауных служачых чугуначнікау аж да часу іхняга *натуральнага адплыву*, але ня прымаць новых.

Матывы, пабудзіушыя Віленскую Чугуначную Дырэкцыю выдаць падобны загад у цэлым маглі быць толькі палітычныя; мэта цыркуляру ясная. *Ідзе яна па лініі абмежаваньня правоу праваслаунага чугуначнага вурадніцтва.* А гэтая катэгорыя людзей нікім ня можа быць іншым у нашым краі, як беларусамі у сваёй абсолютнай большасьці, калі не цалком.

Пытаньне, хто на гэты раз раздувае пачуцьцё нацыянальнае розьніцы сярод пэунае часьці працоунага жыхарства краю?

Пераходзячы да законнасьці вышэйсказанага цыркуляру, прыпамінаем сабе, што **арт. 3** разьдзелу II-га Констытуцыі Польскае Рэспублікі, прынятай Установчым Соймам 17-га сакавіка 1921-га году канчаецца гэткімі словамі:

„Распараджэньні улады, з якіх выцякаюць правы альбо абавязкі грамадзян, маюць абавязковую моц толькі тады, калі яны былі выданы на аснове закону і са ссылкай на яго“.

А у артыкуле 111 разьдзелу V Констытуцыі Рэспублікі ясна сказана:

„Усім грамадзянам забясьпечваецца свабода суменьня й веры. Ніводзін грамадзянін ня можа быць з прычыны яго веры й рэлігійных перакана극ньняу, абмяжованы у правох, якія належаць іншым грамадзянам“.

Прыведзеных выпісак з Дзяржаунае Констытуцыі аж надта даволі, але варта памятаць, што арт. 38, разьдз. II-га Констытуцыі вельмі ясна кажа:

„Ніяні закон ня можа стаяць у супярэчнасьці з гэтай Констытуцыяй, альбо нарушаць яе пастановы“.

Пераглядзіушы усе 126 артыкулау Дзяжаунае Констытуцыі, мы не маглі знайсьці ніводнага месца у ёй, якое-б служыць магло грунтам дзеля абмежаваньня права грамадзян праваслаунае веры служыць на Польскіх Дзяржауных Чугунках наагул, ці у межах Віленскае Чугуначнае Дырэкцыі дэтальна.

І сьмешна было-б шукаць чагонібудзь падобнага!

Мы-ж, дзякуй Богу, у Польскай Рэспубліцы і мы-ж, ці праваслауныя ці каталікі, ці яшчэ якія іншыя па веры, — грамадзяне.

Каму на карысьць *беззаконны* цыркуляр Віленскае Чугуначнае Дырэкцыі за 22 красавіка 1924 г. № 23/239?

Хто вінаваты у выданьні гэтага цыркуляра і чаму ня чуваць, каб за гэта ён быу папрошаны да адказнасьці пракуратураю?

Дзеля дружнага сужыцьця нацыянальнасьцяу краю патрэбны рашучы нагляд законнае улады над дзейнасьцю тых з дзяржауных вураднікау, якія тэмы для сваіх цыркулярау бяруць з архіунае цяпер практыкі царскіх часоу.

Ганебны у нашым тутэйшым жыцьці цыркуляр Віленскае Чугуначнае Дырэкцыі павінен быць умораны адразу.

Тварэц гэтага цыркуляра павінен панясьці законную адпавядальнасьць, каб яго іншым колегам падобнага характару сярод мясцовых вураднікау быу даны добры прыклад памятаць, што часы абмяжоуваньня грамадзян у правох толькі за тое, што яны маюць тую ці іншую веру, хоць і ня вельмі дауно, але аканчальна мінулі.

Ніякая цыркуляршчына, не абапёртая на законе, ня можа мець месца у дзяржауных установах Рэспублікі.

У 1924 годзе час-такі навучыцца шанаваць Констытуцыю Польскае Рэспублікі, пара ужо саусім запомніць дзікую эпоху адміністрацыйных «усмотрѣній» тых, хто сканау і назад да нас ня вернецца.

Беларускія соцыялісты-рэвалюцыянэры процi бальшавікоу.

Намі адтрыманы гэткія весткі аб пазыцыі беларускіх соцыялістаў-рэвалюцыянэраў, якія знаходзяцца ў эміграцыі:

Галоўная група партыі Беларускіх Соцыялістаў-Рэвалюцыянэраў, што знаходзіцца ў Чэхаславакіі на чале са усімі трома праўдзівымі павадырамі партыі — Грыбам, Мамонькай і Бадуновай, — ня прылучылася да дэкларацыі зьезду „быўшых“ сяброў Беларускае Партыі Соцыялістаў-Рэвалюцыянэраў у Менску, які зьезд пастанавіў зьліквідаваць партыю і прылучыцца да камуністаў.

Павадыры беларускіх эс-эраў пачалі нанова рэестрацыю сваіх сіл з цэнтрам у Чэхаславакіі, а 8 сьнежня 1923 году ў абвешчаньні заяўляюць, што камітэт загранічнай групы партыі беларускіх эс-эраў зьліквідованы, дзеля таго, што ковенская арганізацыя на чале з Карабачом, Пракулевічам і Галавінскім, арганізаваўшая гэтак званую „Беларускую Сялянскую Раду“ і браўшая удзел у 1922 годзе ў выбарах да Літоўскага Сойму, зблёкаваўшыся з чорнасоценным саюзам „русских граждан Литвы“, пастанаўленьнем бюра Цэнтральнага Камітэту выключана з патыі Беларускіх эс-эраў.

У выпушчаным Беларускай Партыяй Соц.-Рэвалюцыянэраў закліку да працоўных масаў падняволенай Беларусі, галоўны ўдар скіроўваецца ў бок бальшавікоў. У адным з пунктаў, паміж іншым, гаворыцца:

„Уся палітыка расейскіх камуністаў, нічога супольнага ня маючы ні з соцыялізмам ні з камунізмам, зьяўляецца палітыкай маскоўскае велікадзяржаўнасьці, палітыкай гвалту і ашуканства.

... Камуністычная партыя ня толькі ня вывела паднявольныя нацыі, ў тым ліку й Беларускую на шлях вольнага самастойнага будаўніцтва, але наадварот крывёй і ашуканствам прымусіла вызваляўшыяся нацыі ўвайсьці ў саюз С. С. Р., у гэты новы будынак, але ў сутнасьці ўсё ў тую самую „турму народаў“ усходняе Эўропы.

Што датычыць перайшоўшага ў камуністы соц.-рэвалюцыянэра А. Карабача, дык цэнтр. бюро партыі ў Чэхаславакіі сьцьвярджае, што ён самазванна разам з А. Казячым, (ня быўшым ніколі ў партыі эс-эраў) назваў сябе „дэлегатам“ ад Заходняй Беларусі на эс-эраўскім зьезьдзе у Менску, дзеля таго, што даўно ўжо выключаны быў з партыі за ковенскую палітыку.

Датычна выступленьняў за граніцаю рэшты быўшага ўраду Ластоўскага, эс-эры апавяшчаюць, што з траўня 1922 г. ўрад Беларускай Народнай Рэспублікі перастаў фактычна і юрыдычна істнаваць, а дзеля гэтага ўсялякія далейшыя выступленьні кагонібудзь ад імя гэтага ўраду Белар. Парт. Соц. Рэвал. лічыць самазванствам і авантураю.

Газэту прачытай і перадай суседу!

Той, хто умее чытаць, ніколі не паляну йся прачытаць няпісьменнаму!

Няма дурняў!

Праглядаючы сталічныя польскія газэты, натрапілі мы ў газэце „Kurjer Poranny“ (№ 204 27-VII-24 г.) на гэткую савдэпскую „кветку“:

АБВЕСТКА.

„Поўнамоцнае Прадстаўніцтва С.С.Р.Р. у Польшчы гэтым падае да ведама, што з нагоды трэйціх угодкаў вызваленьня м. Менску (мы, пакуль што, чулі толькі, што там заткнулі ўсім чыста раты дый перарабляюць гвалтам на камуністых, але мабыць гэта і называецца ў бальшавікоў вызваленьнем!?) і утварэньня ў ім 11-VII-24 г. улады працоўнага люду (хіба ўлады над працоўным людам) Работніцка - Сялянскі Урад С. С. Р. Р. і Б. С. Р. Р. абвяшчае амнэстыю датычучую:

1. Учасьнікаў антырадавых нацыяналістычных беларускіх фармацыяў пэрыяду 1918, 1919 і 1920 году пролетарскага паходжаньня, („пролетарскага паходжаньня“—добрая соцыялістычная „роўнасьць“!!!).

2) Усіх беларускіх дзеячоў палітычных і культурных, ды учасьнікаў нацыяналістычных антырадавых беларускіх арганізацыяў і сяброў гэтак званых беларускіх нацыянальных урадаў, а іменна: Вялікая Беларуская Рада, Найвышэйшая Рада, Урад Беларускае Народнае Рэспублікі, Беларуская Вайсковая Камісія і г. д., (Чаму „гэтак званых“? Урады гэныя выбіраў увесь Беларускі Народ, на шырокіх дэмакратычных падставах, пры поўнай свабодзе, дык яны, і то выключна, ёсьць сапраўды „беларускімі нацыянальнымі ўрадамі“ і маюць права да гэнага тытулу, а ніколі не бальшавіцкі ўрад — сілком захапіўшы ўладу, і зьяўляючыся фашызмам наадварот, гэта значыць палітычнай і соцыяльнай тыраніяй аднае партыі, да таго нялічнае ў даным выпадку, якая ўтрымліваецца пры ўладзе толькі клясавай дэмагогіяй і крывавым тэрорам!), ня прыймаючых чыннага ўчасьця ў барацьбе супроць работніцка-сялянскае ўлады ў радох арганізацыяў Савінкова, Балаховіча і іншых контррэвалюцыйных арганізацыяў дый не знаходзячыхся на службе ў інстытуцыях контр - разьведкі і палітычнае ахранкі буржуазных дзяржаваў, (у пролетарскіх—можна!! ў Закордотах, Г. П. У. і іншых Чэка!), якія публічна абвясьцілі аб сваёй лёяльнасьці ў адносінах да радавае ўлады. (Цікаўна! Вельмі цікаўна было-б ведаць, як гэта цаказаць „буржуазнай“ што ты ня служыў у „буржуазнай“ контр-разьведзі, ці ахранцы?! Гэта таксама як і „лёяльнасьць“, нішто іншае як агідная пастка, даскакальны повад паном чэкістым да таго, каб пры першым напісаваньні бальшавіцкага „гумару“, засадзіць „у падвал“ пана рээмігранта, а тады, як той кажа, „даказвай, што ты не вярблюд!“)

3) Былых сяброў Беларускае партыі соцыялістаў-рэвалюцыянэраў, таксама сяброў іншых беларускіх партыяў, якія публічна абвясьцілі аб сваім выхадзе з партыі і лёяльнасьці ў адносінах да радавае ўлады. (Значыцца ідэйных рэнэгатаў і опортуністаў, бо эс-эры і іншыя беларускія партыі зьнішчаны і прасьледаваны бальшавікамі у іх Бацькаўшчыне, істнуюць надалей, вольна і легальна, за межамі „бальшавіцкага раю!“).

4) Усіх тых сялян беларускіх, якія дзякуючы сваёй несьвядомасьці, аказаліся ўцягненымі контр-рэвалюцыйнымі арганізацыямі і беларускіх агентаў, знаходзячыхся ў услужэньні замежных дзяржаваў, ды бандыцкіх аддзелаў, або дапамагаючых ім, у гэным ліку і тых, якія ўцяклі за граніцу.

(Гэта-ж, акуратна, найбольш сьвядомыя сяляне - Беларусы, разумеючыя што правіць Дзяржавай павінны ўсенькі Народ а не адна партыя і, дзеля таго, вядучыя барацьбу з захватчыкамі!).

З амнэстыі ня могуць скарыстаць тварцы бандаў і іх атаманы.

Асобы, якія падлягаюць амнэстыі і хочуць з яе скарыстаць, каб вярнуцца у С.С.Р.Р. павінны зьявіцца да Кансулярнага Аддзелу Поўнамоцнага Прадстаўніцтва С.С.Р.Р. у Варшаве“.

Вось і ўся песьня!

Хоць уся справа здаецца зусім яснай і не патрабуючай выясьненьняў, аднак-жа лічым сваім абавязкам высьвятліць тыя меркаваньні, якімі кіраваліся бальшавіцкія аўторы памянёнае амнэстыі, а таксама асьцерагчы нашых паважаных чытачоў, прад небясьпекамі, пагражаючымі ў „камуністычным раі“ тым з іх, якія-б зажадалі лёгкамысна выкарыстаць гэную аблыжную прапазыцыю. Рэч у тым, што бальшавікі спрытна выкарыстоўвуючы абмылкі Польшчы ў яе „меншасьцёвай“ палітыцы, захапілі ініцыятыву, ў беларускай і украінскай справах, у свае рукі і ўсьляж стараюцца замацаваць свае палітычныя і дыплёматычныя здабыткі.

З гэнай-жа мэтай імкнуцца яны, паміж іншым да згуртаваньня ўсіх беларускіх інтэлектуальных сіл у Менску, незалежна ад палітычных напрамкаў паасобных адзінак, каб выкарыстаць іх для савецкага „будаўніцтва“!

Пры помачы падпісак аб лёяльнасьці, ці аб выступленьні з нямілае бальшавіком партыі, ўсе гэныя палітычныя і грамадзкія дзеячы, вучоныя, мастакі, літэратары, вучыцялі і г. д. і г. д. заміняюцца ў паслушную прыладу бальшавіцкае ўлады.

Адначасна з пераездам гэных дзеячоў у Менск спыняецца тая антыбальшавіцкая палітычная праца, якую вялі некаторыя з іх заграніцай; слабееце магчымасьць істнаваньня іншых беларускіх палітычных арыентацыяў, або паўставаньня новых, што таксама вельмі карысна бальшавікам.

У выпадку якіх-нібудзь забурэньняў, спрэчак, палітычных забойстваў, зрыву дыплёматычных зносін і т. п. зноў-жа маюць бальшавікі перпарадны і цэнны матар'ял на закладнікаў!

Як бачым для радавае ўлады ёсьць у гэным гуртаваньні беларускіх інтэлігэнтных сіл вялікая выгада і вось дзеля падманкі, побач з рознымі іншымі адумысьнымі прыманкамі, абвяшчаецца „амнэстыя“!

Дык у адказ на ўсе гэныя ўлесьлівыя зазываньні радавага ўраду, адкажам яму ад імя Беларусаў, словамі авечкі з вершу Бурачка:

„Ды скінь скурку дабрадзею,
Бо... зубкі відаць!“

П.

ПА СЬВЕЦЕ.

Экспэдыцыя у Грэнляндыю.

Адтрыманая у Копэнгагэне (сталіцы Даніі) радыётэлеграма, высланая са шкуны „Groenland“ паведамляе, што карабель, які, як ведама, павёз пінэрау дацкае калянізацыі ўва Усходняй Грэнляндыі, ўехаў ужо ў затоку Розэнвінгэн.

Што датычыць лёсу экіпажу „Teddy“ першае шкуны, якая ў чэрвені 1923 году выехала у Усходнюю Грэнляндыю, дык экіпаж гэты ня згінуў бяз ведама, як раней думалі, але ўпалеў і знайдзены ў Ангмагсаліку каля Усходняга берагу Грэнляндыі. Разьбіткі „Teddy“ перавезены былі на нарвэскім параходзе „Quest“.

Паводлуг далейшых вестак аказваецца, што „Teddy“ загразла ў крыгах лёду ў ваколіцах усходняга берагу Грэнляндыі ў пачатку кастрычніка мінулага 1923 году і толькі каля пачовы сьнежня разьбіткам удалося дабрацца да Ангмагсаліка.

Навуковыя навіны.

Які запас сілы мае Зямля?

Аб гэтым пытаньні гаворыцца ў нядаўна выйшаўшай кнізе вядомага шведзкага вучонага дырэктара Нобэлеўскага Інстытуту Сванто Арэніуса.

Галоўнымі крыніцамі сілаў, якія служаць чалавецтву, зьяўляецца каменны вугаль і нэфта. Пытаньне аб запасе матар'ялаў, якія лёгка гараць, зьяўляецца сапраўды „гарачым“ пытаньнем, бо ад яго залежыць лёс усяе нашае цывілізацыі. Міжнародны геолёгічны конгрэс у Торонто, ў 1913 годзе ацаніў сусьветныя запасы каменнага вугля (да глыбіні 1800 мэтраў) у 7,3 більёнаў тоннаў, пры гэтым 68,9% гэтае колькасьці прыпадае на Амэрыку, 17,3—на Азію, 10,6—на Эўропу, 2,4—на Аўстралію і 0,8%—на Афрыку. Штогоднае ўжываньне каменнага вугля даходзіць у цяперашні час, на ўсёй зямной кулі, 1,2 мільярда тоннаў. Гэткім чынам, запасу

Жадаем голасу!

Паколькі нічога ня можна-б было мець супроць об'ектыўнае, ў рамках прыстойнасьці ведзенае, крытыкі палітыкі Польшчы ў адносінах да беларусаў і іншых „меншасьцяў“, як роўна супроць праўдзівага і бесстароннага асьвятляньня польскага і замежнага жыцьця — як рэчы нармальнай і нат пажаданай — патольку трэ', і магчыма найстрэйшым спосабам, запротэставаць супроць аднабокай, варожай крытыкі польскае палітыкі, па указцы з Масквы (адкуль „С. Б.“ чэрпаець здаецца „натхненьне“), ды супроць тэндэнцыйнага асьвятляньня жыцьця ў Польшчы і Заходняй Эўропе, з якога выбіраюцца выключна благія праявы, а замоўчаваюцца або, прынамсі, затушоўваюцца, ўсе добрыя, (аб Расеі пішацца наадварот!) староны, — бо гэткае ачмучаваньне „грамадзянства, асабліва-ж цёмнае вёскі зьяўляецца фактам амаральным і шкодным!

Калі зайшла гутарка аб беларускіх газэтах, то нельга абмінуць яшчэ аднаго, надта-ж цікавага і характарнага факту.

Справа ў тым, што нашы спрытныя Янкі ды Сымонкі, сьцяміўшы неўзабаве напрамак газэтаў і спанатрыўшы, што іх пісулькі ніколі не пабачаць сьвету, калі не датарнуюцца да гэтага-ж напрамку, пачалі прысылаць у рэдакцыі яскрава тэндэнцыйныя карэспандэнцыі з вёскі, раздмухваючы благія і прамоўчаваючы добрыя стораны вясковага жыцьця, дый у хуткім часе так нарыхтаваліся ў гэткім пісаньні, што нат перавысілі сваіх газэтных „настаўнікаў“ (канфіскацыя „Krynicy“ за 2 карэспандэнцыі з вёскі).

Вось, больш-менш, цэльны абраз падзеяў, беларускае палітычнае і грамадзкае думкі, дый таго становішча, ў якім яна апынулася ў сучасны момант.

Якія-ж рэзультаты гэнае беларускае „палітыкі“, апошніх гадоў, у Заходняй Беларусі?!

Якія карысьці? якія здабыткі?

А вось гэткія, што палітычна памяркованы, вельмі патрыятычны і глыбока рэлігійны агул польскага грамадзянства, пад уплывам дэмагогічных філёсавецкіх і варожых Польшчы выступленьняў беларускіх паслоў ці то ў Сойме, ці то на справаздаўчых вечах, дый дзякуючы гэткай самай пазыцыі беларускае прэсы і маючы да таго ў агуле пэўныя сумлівы адносна беларусаў, як народу, — вырабіў сабе ў канцы опінію аб беларусах, як аб элемэнце антыдзяржаўным і дэструкцыйным, замкнутую ў кароткай формуле *„хто беларус — той бальшавік!“*.

Няма ніякага сумліву ў тым, што гэткі абмылковы і ганьбячы нас пагляд, адбіўшыся ў газэтах, гэным голасе публічнае опініі, і выкарыстаны праз варожыя беларусам шовіністычныя элемэнты польскага грамадзянства, шмат нам пашкодзіў у Сойме, ў сэнсе адтрыманьня тых ці іншых правоў, або палёгак.

А вытварыўся гэны абмылковы і шкодны для нас пагляд на агул беларускага грамадзянства, дзякуючы няўмелай палітыцы беларускае лявіцы з аднаго боку і інэртнасьці і пасыўнасьці беларускіх памяркованых элемэнтаў, з другога, якія, не патрапіўшы абараніць сваіх партыйных пазыцыяў, усунулі сваю шыю ў чужое ярмо.

Дык вось цяпераka нам патрэбна палітычная рэабілітацыя, ачышчэньне ад тых балючых закідаў, якія нам робіць польскае грамадзянства, дзякуючы шкоднай працы дэструкцыйных элемэнтаў спасярод нашых радыкалаў.

Дзеля таго, канчаючы наш артыкул, протэстуем ад імя памяркованых беларускіх элемэнтаў супроць тае партыйнае тыраніі і партыйнага тэрору, які ўтвараўся ў межах Заходняе Беларусі, ад'значаючы пры гэтым, што вядзём барацьбу ня з партыяй эс-эраў і падобнымі ёй напрамкамі, а выключна з яе імкненьнямі да гэгэмоніі над беларускім палітычным жыцьцём Заходняй Беларусі, будучы моцна прақананымі што як і ў падобных да нас па сваёй соцыяльнай структуры прыбалтыцкіх дзяржавах: Эстоніі, Латвіі і Літве, і ў нас, дзякуючы нястачы шляхоцтва, галоўная роля ў палітычным і дзяржаўным жыцьці прыпадзе шматлікаму беларускаму мяшчанству ў гарадох і гаспадарнаму сялянству ў вёсках ды выйшаўшай з іхніх нетраў інтэлігэнцыі.

Гуртаваньне гэных элемэнтаў, закладаньне адпаведных арганізацыяў і павінна быць адным з заданьняў нашае газэты.

Дык вось-жа заклікаем беларускае мяшчанства і сталых сялян-гаспадароў, а роўна-ж студэнцкую моладзь і нашу інтэлігэнцыю, адкінуўшы проч палітыканства, стаць да пазытыўнае творчае працы, на культурна-прасьветнай ніве ўласнага народу, ясна стаўшы на грунце лёяльных адносінаў да польскае дзяржаўнасьці, бяручы за ўзор адносіны ў прадваеннай Аўстрыі, і імкнучыся легальнымі спосабамі, да рэалізацыі Польскае Конституцыі, засьцерагаючай нам значныя правы, уключна да тэрыторыяльнае аутаноміі, якую можам лічыць нашым нацыянальным ідэалам на бліжэйшую мэту, *не пакідаючы адначасна думкі — ляпуценьня аб незалежнай Беларусі!*

Але трэба заўсёды памятаць і тое, што для тэй ці іншай незалежнасьці, ня кажучы ўжо аб гістарычным багажы, трэба мець адпаведны культурны цэнз, якога, пакуль што, ня маем у патрэбнай меры, дык мусім яго здабыць, праходзячы ў аўтаномнай Беларусі практычны курс дзяржаўнага жыцьця і вытвараючы праз нацыянальную беларускую школу, гэтак патрэбныя нам, кадры новае беларускае інтэлігэнцыі.

Арганізуймася-ж і пачынайма працу!

Per aspera ad astra! (Цераз уздохі да зораў)!

П.

(Канец).

каменнага вугля хапіла-б на 6000 гадоў. Але, калі ўзяць цыфру сапраўднага дабываньня, дык магутнасьць месцазнаходжаньня вугля трэба панізіць на 25%, таму што значная часьць вугля марнуецца пры дабываньні, перавозцы і г. д. Апрача таго, шмат якія залежы вугля знаходзяцца ў сфэры высокіх тэмпэратураў (вышэй за 70 градусаў) і недаступны дзеля распрацоўкі. Іншыя зноў ня досіць магутныя і распрацоўка іх нявыгадна — з эканамічнага пункту гледжаньня. Прымаючы ўсё гэта пад увагу, прыходзіцца паменшыць цыфру працягу пэрыяду, на які людзям хопіць вугля, да 1500 гадоў.

Аднак-жа й гэтая цыфра няправільная. Рэч у тым, што ужываньне вугля ўзрастае штогоду ў паграджальнай прогрэсіі. За апошнія 10 гадоў людзі спалілі больш вугля, чымся за ўсе папярэднія эпохі. Наўрад ці памылковым будзе сьцьвярдзіць, што запасы каменнага вугля вычарпаюцца ўжо праз некалькі сотняў гадоў.

Яшчэ горшая справа з нэфтаю. Пры цяперашнім ужываньні яе хопіць толькі на 60 гадоў, аднак рост ужываньня нэфты яшчэ большы, як вугля. У першую дэкаду (10 гадоў) нашага сталецьця нэфты ўжывалася ў сярэднім 33 мільёны тоннаў штогоду, ў другую дэкаду гэтая цыфра ўзрасла да 69 мільёнаў тоннаў і дасягнула ў 1922 годзе 100 мільёнаў тоннаў. У адной Амэрыцы, якая ўжывае нэфты ў два разы болей, як рэшта ўсяго сьвету, гадавое павялічэньне складае каля 25%. Значыцца ўжо пад канец 20-га сталецьця, калі не будзе выкрыта новых крыніцаў нэфты, запасы яе вычарпаюцца і ўсе самаходы, мотоцыклі, аэропляны, ўсе караблі й параходы з нафтавымі машынамі, ўсе Дызэль-моторы стануць нікому непатрэбнымі рэчамі.

Гэтыя сумныя вывады даўно ўжо змусілі людзей задумацца над новымі крыніцамі энэргіі. Блізка што ня выкарыстаны гэтак званы „белы вугаль“ — энэргія вадападаў. Калі ўжываць усю вадзяную энэргію вадападаў, рэк ды вазёраў, дык Азія можа даць 236 мільёнаў конскіх сілаў, Афрыка й Паўночная Амэрыка — па 160, Паўднёвая Амэрыка — 94, Эўропа — 65 і Аўстралія — 30 мільёнаў конскіх сілаў. З паасобных краёў на першым месцы стаяць Злучаныя Штаты — 100 мільёнаў конскіх сілаў, далей ідуць: Канада — 26, Нарвэгія — 13, Францыя — 7, Швайцарыя — 6,7 і т. д. Аднак-жа, калі ўжыць навет усю вадзяную энэргію зямное кулі цалкам, дык і тады цяперашнія патрэбы будуць пакрыты ўсяго толькі на 60% (крыху больш як напалову).

Вялікія магчымасьці абяцае скарыстаньне энэргіі ветру. Пры належным яе выкарыстоўваньні, яна магла-б замяніць і вугаль і нэфту і ваду. Дасюль яшчэ людзі не навучыліся, як належыць, лавіць энэргію ветру.

Спробы скарыстаньня энэргіі марскіх прыліваў, а таксама энэргіі сонца, знаходзяцца толькі ў пэрыядзе досьледаў і ня маюць практычнага значэньня. Аднак-жа, бязумоўна, калі чалавецтву ўдасца калі-нібудзь „злавіць сонца“, дык усе проблемы руху і апалу будуць вырашаны раз назаўсёды.

Бамбардыроўка месяца.

Прафэсар Робэрт Годдар, кіраўнік Фізычнага Унівэрсытэту ў Нью-Ёрку і аўтор проекту пушчэньня снараду (гарматнага) на месяц, прыняўся за экспэрымэнт, які лічыць аканчальным, над выкарыстаньнем сьвежа вынайдзенага жыдкага выбуховага матар'ялу.

Матар'ял гэны прадстаўляе тую карысьць, што не награвае снараду.

Праф. сьцьвярджае, што замер бамбардыроўкі месяца, зусім не зьяўляецца чымсьці асаблівым, бяручы пад увагу тое, што адлегласьць паміж месяцам і зямлёю толькі ў восемдзесят разоў большая за тую, якая дзеліць абодва берагі Атлянтыцкага акіяну.

У С.С.Р.Р.

Расстрэлы ня сьціхаюць.

„Міжнародны маскоўскі саюз прафэсыянальных саюзаў з прычыны „белага тэрору“, стасаванага ў Эстоніі, Латвіі, Літве, Фінляндыі і Польшчы“ зьвярнуўся да пролетарыяту ўсяго сьвету, пералічаючы прасьледаваньні камуністаў гэтых краёў і заахвочваючы да трываньня ў цяжкай барацьбе.

Якога значаньня гэта адозва, лёгка ацаніць чытаючы ў рускай прэсе, што:

У Пермі расстралялі дырэктара мясцовай электроўні інжынера Міхайлоўскага за „эканамічную контррэвалюцыю“.

У Ульянаўску (Сымбірск) расстрэлены па прыгавору суда вучыцель гімназіі Андрэевіч за „тайнае спрыяньне контр-рэвалюцыі“.

У Крэменчугу расстрэлены за процізаконныя праступленьні судовы сьледавацель Огаркоў.

У Петраградзе арыштована многа гандляроў за тое, што не зьмянілі на вывесках слова „петраградзкі“ на „ленінградзкі“.

У Архангельскі концэнтрацыйны лягер прыехала „разгрузачная камісія“, заданьнем каторай ёсьць перагляд асабістага складу арыштантаў, частку іх адправяць у Нарымскі край, каб гэткім чынам стварыць месца для чужаземцаў — арыштантаў, прыяжджаючых з Масквы новымі партыямі.

У Палтаўскай губэрні апошнім часам Г. П. У. ўчыніла цэлы рад арыштаў сярод праваслаўнага духавенства і моладзі. У некаторых паветах арыштованы ўсе да аднаго сябры тамтэйшых царкоўных камітэтаў.

У Кіеве, ў гуртках студэнцкай моладзі нібыто раскрыта „контр-рэвалюцыйная сувязь“ з студэнцкімі арганізацыямі гэткага самага тыпу, якія знаходзяцца ў Маскве і Петраградзе.

ПАЛІТЫЧНАЯ ХРОНІКА.

У Польшчы.

— На паседжаньні конституцыйнае камісіі Сойму 29-га ліпня г. г. аднагалосна пастаноўлена запрапанаваць Сойму адкінуць папраўку Сэнату да законаў аб роднай мове ў судох і адміністрацыі датычна сроку ўвядзеньня ў жыцьцё гэтых законаў. Як вядома, Сэнат прапанаваў адсрочыць правядзеньне языковых законаў у жыцьцё да 1 красавіка 1925 г.

— Ваенны міністар гэнэрал Сікорскі выйшаў з Уяздоўскага шпіталю, дзе ён лячыўся, і прыступіў да спаўненьня службы.

— 31-га мінулага ліпня адбыліся выбары прэзэса пасольскага клюбу „**Wyzwolenie**“. Выбраны п. Валерон, адтрымаўшы 37 галасоў, тады як Рудзінскі адтрымаў 7 галасоў. Некалькі картачак падана белых.

— 31 га мінулага ліпня памёр у Станіславове пасол Сойму адвакат д-р Рубін Іонас, належаўшы да клюбу „**Koło Żydowskie**“.

— На 7 жніўня склікаецца соймавая камісія загранічных справаў дзеля выбару спэцыяльнае падкамісіі, якая мае быць у заўсёдным контакце з Мін. Загран. Справаў.

— 1-га жніўня на паседжаньні Палітычнага Камітэту Рады Міністраў абгаварвалася справа бясьпечнасьці ў усходніх ваяводзтвах. Пастаноўлена запэўніць бясьпечнасьць насяленьня ад бандыцкіх нападаў.

ШЛЯХОЦКІЯ ГОСЬЦІ.

У Залыччы кіпіць жыцьцё. Нешта і старыя і малыя шляхта рупна бегаюць, круцяцца, клапацяцца, некуды зьбіраюцца.

Куды-ж гэта? — ў госьці да Чуб-Цяпілаў.

Тыдзень таму назад тыя прыслалі праз парабка паперу, ў якой пісалася:

„Вельцэ паважаныя і чцігоднэ паньство Лычкоўскія, просімы абавязкова быць у нас, значыцца, у Чуб-Цяпілаў на „Усіх Сьвятых“ першым днём у гасьцёх. Шмат хто бэндзе сабраўшысень, бэндзе выпіўка і квашаніна, а і кілбасы, а і капуста з сьмятанай, а іпарасёнак у масьле, а і сырнікі ў тлустасьці... На астатак падамы або бліны аўсяныя з гусіным шмальцам, або кісель аўсяны з маслам, або яблыкі з... млекам.

Спадзяёмся, цо бэндзеце напоўненыя усім усякім, а і здаволеныя бардзо вшысткім адедзеце ад нас, паноў Чуб-Цяпілаў, да свайго Залычча.

З вялікім паважаньнем чакаць будзема паноў Лычкоўскія“.

Гэткае пасланьне адтрымалі ад „старога шляхоцкага роду“, дык ня дзіва, што ў паноў Лычкоўскіх кіпела ў будынку, як у катле.

Сама пані Лычкоўская, высокая, прыгожая, поўная жанчына паганяла нізкага, слабога характару, кульгавага пана.

Сын іхні Мамэрт гадоў 24, дзэртыр бальшавіцкі, паганяў сястру Уршулю, прыземістую, круглую маладзіцу гадоў 25, крычачы штомінутна:

— Уршуля, дзе штаны! Уршуля дзе шлейкі? Уршуля дзе падзела панчохі ды калёшы!

Апрыч гэтага ў Уршулі быў муж Стаська, худы, спрытны гарадзкі чалавек, (на чугунцы службу нейкую меў). Той таксама прыкрыўся Уршульцы, просячы хустачкі, грошай у дарогу, бо гэта было ў ейных руках.

Але пад вечар-ткі ўсё сьціхла. Пані сама з Мамэртам села на калёсы, якімі буднім днём гной на поле вазілі. Пані Уршуля з сваім Стаськам — на каламажцы, што да касьцёла кожнае сьвята езьдзяць... і паехалі...

Сьціхла ў Залыччы... Дзе-ня-дзе толькі курыца засакоча, зьнёсшы яйко, або пятух запяе... Сам пан Лычкоўскі соў ля вакна ў „салёне“, ўзлажыў на нос акуляры, узяў кніжку і ўзнесіў малітвы да Бога за сябе і за паехаўшых у госьці.

. . . .

Туп... туп... тупа-туп... бяжыць конік з калёсамі...

Туп-туп... за ім другі з каламажкаю...

Паволі то зблізкаюцца, то ўцякаюць ад іх бярозы прыдарожныя; мінаюць і астаўляюць за сабой поле за полем, лужыну за лужынай, мост за мостам.

Качаюцца і ўздрыгваюць ад няроўнасьці калдобістае дарогі павозкі, качаюцца, ўздрыгваюць і хіляюцца ў бакі дрэмлючыя смачна седакі...

Туп-туп... туп-туп... без канца адбіваецца з гасьцінца...

. . . .

Гаў-гаў! забрахалі блізка сабакі... Прачхнуліся седакі. Мамэрт затрымаў каня, зьлез і нешта пачаў шукаць на дарозе—пугу страціў едучы; гэта кожны раз яму здаралася, як ехаў у госьці ці ў Дзісну.

Пані-матка была разумнай жанчынай; з усьмешкай пазірала на сына і казала:

— Можа вёрст пяць назад страціў... няварта шукаць, паедзем як-нібудзь!

Мамэрт адламаў алешніну і не абламаўшы гальля сеў... ехалі далей. Праз хвіліну яны зьвярнулі на панадворак паноў Чуб-Цяпілаў.

На спатканьне выйшаў сам гаспадар, малады і сьмешны дзяцюк гадоў трыццацёх, з вялікім падбародкам і скрыўленаю губай...

Коні з павозкамі ўпарадкавалі, рэчы якія, перакуску, сяньнікі і сядзеньне, а і клумкі паны Лычкоўскія пазабіралі з сабой у хату...

Алешніну-паганялку Мамэрт старанна схаваў ля плоту.

У хаце было поўна пань, паноў, дзяўчат і дзяцюкоў; разьмясьціўшыся былі ўсе групамі па кутох: старыкі сабе, старухі сабе, дзяцюкі й дзяўчаты асобна ад сябе. Ціха было, толькі шэпт і шорхат данёсься да вушэй паноў Лычкоўскіх, як тыя ўвайшлі з усімі „вандзэлкамі“ ў хату.

— Пахвалёны Езус Хрыстус! Загаманілі новапрыбыўшыя; — ім адказалі зараз-жа з усіх куткоў:

— Навекі векуф!

Гаспадар і гаспадыня кінуліся памагаць разьдзецца...

З вялікім трудом адвярцелі пані-матку з розных шнуровак, хусткаў, коўдраў... пасьля зьнялі пальто ватовае і „на мяху“, валёнкі і тады ўжо яе вялі і знаёмілі з сядзеўшымі і пасадзілі на пачэсным месцы. Мамэрт, Уршуля і Стаська таксама мала адсталі, — ўсьлед пераznаёміліся з усімі і сталі ці селі, дзе каму спадабалася.

Гаспадар стаў пасярод хаты і голасна паведаў:

— Вельцэ і дроге госьцікі! Болей ніхто ўжо ня прыедзе да нас, будзем брацца за дзела! Сталы паставімы на сярэдзіне хаты... Падъемы спочонтку, а вгэды бэндзем забаўляцца!

Падняліся ўсе хлопцы, зашумелі, загручэлі і зарагаталі табурэтамі, зэдлікамі і сталамі; з кухні, з шафаў і скрынкаў гаспадыні (тры сястры Чуб-Цяпілішкі) насілі і насілі на сталы ўсялякія прысмакі... Урэшце ўсе былі прошаны садзіцца — пачалося частаваньне.

А. В.

(Канец у чар. нум.)

За граніцай.

— Пераданая з Парыжа вестка аб сьмерці бышага ангельскага пасла ў Расеі сэра Джорджа Б'юкэнэна, аснована на непаразуменьні. Памёр іншы Б'юкэнэн, які носіць аднолькавае прозьвішча з бышым паслом у Петраградзе.

— „Neue Fr. Pr." паведамляе з **Лёндану**, што конфэрэнцыя саюзьнікаў закончыцца ў сераду ці ў чацьвер на гэтым тыдні. У кожным выпадку паседжаньні камісіі працягнуцца найпазьней да 9-га жніўня.

— **Француская** дэлегацыя запрапануе лёнданскай конфэрэнцыі гатовы тэкст пратаколу, які назваляе зьвярнуцца да арбітражу ў выпадку неаднагалоснага рашэньня камісіі аб адшкадаваньнях пры вырашаньні пытаньняў аб нязгодзе на гэта Нямеччыны. Дапушчаюць, што гэта прапазыцыя будзе ўзята за основу дыскусіі.

— **Мэксыканская** рэспубліка прызнала ўрад С. С. Р. Р.

— „**Robotnik**" піша аб масе камуністычнае літэратуры, якая залівае Польшчу. Газэта асьцерагае проці гэтага.

— У **ангельскі** парлямэнт паступіў проект ураду аб барацьбе з безрабоцьцем.

— Нямецкая прэса зьмяшчае сэнсацыйныя весткі з **Букарэшту** аб сур'ёзным палажэньні ў Бэсарабіі, якая румынскім урадам абвешчана на асадным палажэньні.

— У **Бразыліі** паўстаньне дасюль яшчэ не зьліквідована, хаця гор. Сан-Паўлё заняты ўрадовым войскам. Паўстанцы адступілі.

— Ангельскі ўрад займаецца ізноў граніцамі вольнае **Ірляндзкае** Дзяржавы.

— З Прагі (Чэхаславакія) паведамляюць, нібыто Пятлюра замеравецца пачаць новыя проці-бальшавіцкія выступленьні на Украіне і з гэтай мэтаю стараецца завязаць зносіны з румынскім гэнэральным штабам.

— У **Бэрлін** 1-га жніўня прыляцеў на аэроплане з Масквы цераз Кэнігсбэрг вядомы бальшавіцкі дэлегат Красін.

— **Ангельская** палата лёрдаў прыняла ў трэцім чытаньні законапроект аб барацьбе з безрабоцьцем.

— Дзяржаўны трыбунал у **Нямеччыне** адкінуў жалабу датычна зробленае паліцыяй рэвізіі у парлямэнцкім памяшканьні камуністычнае фракцыі.

— 31-га ліпня Карахан злажыў у Пэкіне свае пасольскія граматы.

— **Румынскі** пасол у Варшаве Флёрэско зволынены, згодна з яго ўласнаю просьбаю, з пасады.

— **Літоўскі** Сойм ратыфікаваў клайпэдзкую конвэнцыю.

— **Францускі** парлямэнт 338 галасамі проці 204 пастанавіў аднавіць манаполь на. сернікі.

Агляд прэсы.

З назначэньнем п. Скржынскага на пост Міністра заграпічных справаў, прэса, натуральна, мусіла заняцца яго асобай. Гэтай увагі заслугувае п. Скржынскі тым больш, што ён зьяуляецца укладчыкам у польскую заграпічную палітыку „новага курсу" і „новых мэтадаў". Будучы падтрыманым лявіцаю, ён выклікае пэўнае нездаваленьне правіцы. Вось, як выказвае гэта „**Rzeczpospolita**":

Хай сабе цешацца. Гэта радасьць ёсьць, прынамсі, зразумелай і часткова, трэба прызнаць, заслужанай. Ці ёсьць прычына радавацца далей і шырэй — гэта пакажа бліжэйшая будучына. Ня будзем яе ўпераджаць.

Палажэньне, якое ўтварылася, ёсьць аднак настолькі дзіўачнае, што ня можа не насуваць пэўнага зьдзіўленьня.

Лявіца, каторая яшчэ гэтак нядаўна вуснамі п. Домбскага выказвала перакананьне, што пасьля пераломных рэвалюцыйных выбараў у Францыі 11 траўня было-б недаравальным анахранізмам трымаць на пасадзе міністра заграпічных справаў... графа і сябра клюбу паляўнічых, сяньня з трыумфам вітае на гэтым пасту ласьне... графа і напэўна сябра паляўніцкага клюбу. Гэта, ў кожным разе, навука, адна з частых, каб у будучыні быць асьцярожнейшым у падборы опозыцыйных аргумэнтаў.

У кожным разе, пасьля перапалоху, які зрабіла на лявіцу самая ідэя камбінацыі Ст. Тугут — Ст. Грабскі, там настала палягчэньне, т. званае расспражэньне. Факт той, што лявіца хоча, каб заграпічныя справы вёў у згодзе з „Эўропэйскай дэмакратыяй" ад імя Польшчы п. Аляксандар Скржынскі, чымся лідэр і асоба штандаровая польскай лявіцы п. Станіслаў Тугут. У ўсё гэта ад страху перад п. Станіславам Грабскім. Аказваецца, што страх запраўды мае вялікія вочы.

Далей „**Rzeczpospolita**", шкадуючы, што на пасаду міністра заграпічных справаў не ўдалося правясьці п. Тугута, піша:

Бяручы практычна, на пасадзе міністра заграпічных справаў зусім таксама, а можа яшчэ больш, як на пасадзе міністра скарбу, важна і нават — пры пэўным канечным мінімуме асабістых кваліфікацыяў — найважнейшай рэчай ёсьць, каб чалавеку дана была магчымасьць працаваць, каб трымалі сябе адносна да яго, прынамсі, лёяльна, спакойна, не ўцягваючы яго ў вір партыйнай барацьбы. Лявіца з гэтага боку адносна двух апошніх міністраў дала павучальны прыклад таго, як рабіць ня трэба. П. Тугут, дзякуючы компромісу з правіцай, меў-бы становішча выняткова спагаднае, але напаткаўся на опозыцыю ўласнага клюбу. Якое-ж становішча будзе мець п. Скржынскі?

Правіца вуснамі пасла Каскоўскага абвясьціла ўжо, што ні ў якім разе ня думае адносна лявіцовага міністра тасаваць: вока за вока і што абмяжуецца опозыцыяй чыста дзелавой. Што да дзелавітасьці ў адносінах да п. Скржынскага другой стараны парлямэнту, то тут можна мець пэўныя сумлівы...

І як доказ гэтага прыводзе вынятак з вызваленскага „**Chłopskiego Sztandaru**":

Трэба ад'значыць, што газэтныя плёткі аб прэзэсе Тугуце і Вызваленьні фабрыкуюцца за грошы графа Скржынскага, каторы даўно кандыдуе на пост міністра заграпічных справаў і каторому асоба пасла Тугута замінае. Прэм'ер Грабскі дайшоў да перакананьня, што ў сучасны момант, калі ўрады ў Францыі і Англіі перайшлі ў рукі народных партыяў, то з урадамі гэтымі з'можа згаварыцца толькі такі міністар, каторы будзе вядомы сваімі народнымі перакананьнямі. Нажаль, аказваецца, што ў Польшчы пашмат уплываў маюць усялякія графы Замойскія, Скржынскія і г. д.

„**Gazeta Warszawska**" у № 206, полемізуючы з п. Недзялкоўскім, укладае праграму працы п. Скржынскага, выказаную папярэднім, у гэткія формулы:

1. Пункт цяжару польскай заграпічнай палітыкі павінен быць перанесены з сыстэмы тварэньня і падтрымоўваньня саюзаў забясьпечваючых, на арэну міжнародных мірных арганізацыяў, падобна да Лігі Нацыяў.

2. З прычыны зьмен у міжнародным укладзе эўропэйскіх адносін, польская заграпічная палітыка ня можа ўсьцяж трымацца тых самых традыцыйных дарог палітыкі, але мусіць перайсьці да большай самастойнасьці.

3. Галоўнай падставай нашых сукцэсаў на арэне міжнароднай палітыкі можа быць выключна штораз болей радыкальны курс у нашай палітыцы і ўнутраным ладзе.

Трэба прызнаць — піша далей тая-ж газэта — што гэта праграма запраўды ёсьць „новая" і вельмі розьніцца ад праграмы нацыянальнага абозу ў заграпічнай палітыцы.

Трудна было-б адразу сказаць з пэўнасьцю, што п. Скржынскі будзе ў сваёй дзеяльнасьці кіравацца ўсімі лявіцовымі паказамі іхняй праграмы заграпічнай палітыкі. Аднак з дасюлешняй яго дзеяльнасьці можна прадбачыць, што палітычная лінія новага міністра няшмат ухіліцца ад посту лятаў лявіцы.

Апошнія замінкі у Верхняй Сілезіі выклікалі высілкі з боку камуністаў скарыстаць іх для сваіх мэтаў. Аб гэтых пробах камуністаў „**Robotnik**" піша:

Калі возьмем сучасны момант, то ўся ўвага работнікаў зьверне на на змаганьне з безрабоцьцем, з замахамі на гадзіны працы і аплату. У гэтай справе прызваны да змаганьня і абароны работніцкіх інтарэсаў у першую чаргу прафэсыянальныя саюзы, а далей рабочыя палітычныя партыі. Але камуністы дамагаюцца „камітэтаў акцый", каторыя былі-б нятолькі незалежны ад прафэсыянальных саюзаў і палітычных партыяў, але каб *проціставілі сябе прафэсыянальным саюзам і палітычным партыям, што вдрадзілі інтарэсы работніцкай* (курсыў „Robotnika"). Хіба-ж ім ходзіць папросту аб стварэньне камуністычнага гэнэральнага штабу дзеля пашыраньня завірухі і „дразьненьня" масаў.

... У чым работа гэтых „камітэтаў акцый" мы ўжо мелі пры кладзе ў Лодзі і Верхняй Сілезіі. Адзіную іхную праграмаю ёсьць *правакаваньне непарадкаў і разьлі-ваньне крыві, замучэньне работніцкіх адносінаў* (курсыў „Robotnika").

Над закрыцьцем адзінага фронту, яны скуюць работніцкія партыі і прафэсыянальныя саюзы адзін на аднаго, падбураюць масу проці работніцкіх праваДыроў.

... „Камітэты акцый" маючыя на мэце нібыто абарону інтарэсаў работніцкай клясы і барацьбу з замахам капіталу, запраўды ёсьць толькі *спосабамі дэзарганізацыі работніцкай клясы, аслабленьня яе значаньня і ўплываў* (курс. „Rob.)".

Тутэйшая хроніка.

4. VIII.24 адбудзецца паседжаньне Рады Старшыняў Бел. Грам. Сабраньня.

Павестка дня: даклады Камісіяў: гаспадарчае, палітычнае, школьнае і інш. Паміж іншым, будуць заслуханы даклады аб адчыненьні курсаў беларускае мовы, аб устанаўленьні штату артыстаў для зімовага тэатру, аб выдавецтве кніжак, месячнага журналу і календара на 1925 год, аб адчыненьні школ і іншыя бягучыя пытаньні.

— **Кантроль дакумэнтаў.** Калі скончыцца рэгістрацыя чужаземцаў, будзе пачаты кантроль дакумэнтаў ўсіх грамадзян м. Вільні.

— **Эпідэміі.** За апошні тыдзень на месяце зарэгістрована чатыры выпадкі сыпнога тыфу, два—брушнога, тры—дыфтэрыту, тры — ветраной восны, чатыры—крываўкі і адзін — одры. Сьмяротных выпадкаў — ад крываўкі — два.

— **Рэгістрацыя афіцэраў.** Афіцэры і вураднікі з былых заборчых армійў, што жывуць у Вільні, ў Віленска-Троцкім і Ашмянскім паветах, каторыя дагэтуль не зарэгістравалі-ся ў Р. К. U. павінны зьвіцца ў урадовых гадзінах у Р. К. U. Вільня, для зарэгістраваньня з доказамі афіцэрскай службы і навуковага цэнзу. Апошнім срокам рэгістрацыі прызначана Міністэрствам вайсковых справаў 1 сьнежня 1924 году. Па гэтым сроку ўсе незарэгістрованыя афіцэры б. заборчых армійў будуць зарэгістрованы, як шэрэнговыя.

— **Цэны на серабро і золата.** Ад 30 ліпня г. г. аддзелы Польскага Банку будуць плаціць за 1 грам серабра 10,4 грошай, а цэны на звонкую манэту будуць гэткія: за 1 сярэбраны рубель—87 грошай, за 1 нямецкую марку—52 грошы, за 1 аўстрыйскую карону пробы 835 — 43 грошы, за 5 аўстр. карон пробы 900— 2 злотых 24 грошы. Гэтыя цэны вызначаны выключна для монэт нестарых, маючых поўную вагу.

— **Новы дырэктар чугунак.** Пан міністар чугунак, інжын. Тышка назначыў Прэзэсам Дырэкцыі Польскіх Чугунак у Вільні былога прэзэса станіславаўскай дырэкцыі п. інж. Сташэўскага.

Паштовая скрынка.

Я. Верабʼю.

Дзякуем за пісьмо. Падпісныя грошы можаце выслаць да нас цераз найбліжэйшую ад вас пошту.

Чэхаславакія. Т. Грыб.

Пісьмо Вашае адтрымалі. Просьбу спаўняем. Пішаце, як там жывецца.

Выдавец: Беларускае Грамадзянск. Сабраньне. Рэдактар: **Язэп Салавей**. Друкарня „Lux", вул. Жэлігоўскага, 1. Тэлеф. № 203.